

Předvolební rozhovory: Zákon má učitele lépe chránit před agresí, třeba i vyloučením dítěte z povinné školní docházky, myslí si Pavel Jelínek z SPD

Přinášíme sérii rozhovorů se školskými experty politických stran, které mají podle předvolebních průzkumů v podzimních volbách reálnou šanci dostat se do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Jaký mají názor na problémy současného českého školství a co považují za své priority pro příští volební období?

Tradici považuje za nejsilnější stránku českého školství. „Nešťastně nastavená inkluze nebo pokusy o kariérní řád, to všechno jsou neodborné až destruktivní zásahy. Jsem přesvědčen, že úroveň školství se možná dobře myšlenými, ale špatně realizovanými zásahy, neustále snižuje,“ říká garant školského programu SPD a místopředseda školského výboru poslanecké sněmovny Pavel Jelínek. S českým školstvím to podle něj jde z kopce minimálně od poloviny 90. let, kdy patřilo k nejlepším v Evropě, tvrdí s odvoláním na studii ministerstva školství, která podle něj byla zpracovaná v roce 2006.

Za největší přednost považujete tradici. Jak byste tradiční české školství popsal?

Tradice se skládá ze spousty faktorů. Může to být vztah k vlastní škole a žákům. Patří k naší tradici, že učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci jsou rádi se svými žáky a učení je baví. Tradice neznamená, že česká (nebo spíš v Česku tradiční) automobilka Škodovka nemůže vyrábět moderní vozy, nelze dávat rovnítko mezi tradiční a prehistorické.

Jakými změnami by tedy měla projít česká škola, aby si udržela kontakt s moderní pedagogikou a zároveň i své tradiční kvality?

V prvním kroku by stačilo snížit administrativní zátěž pedagogů. Je obrovská a znemožňuje jim kvalitně učit a pracovat se žáky. Bohužel i nešťastně nastavená inkluze k tomu hodně přispěla. Pro mě to znamená obnovit ve školství radost. Teď se pro to používají moderní pojmy wellbeing. Aby prostě jak žáci, tak učitelé chodili do školy

radostně a v očekávání, že se tam dozví něco nového, aby k sobě navzájem měli respekt, aby byl respekt od rodičů k pedagogům, který dostal citelné rány.

Mluvíte o obnově, jakou dobou bychom se měli pro tuto obnovu inspirovat?

Mluvil jsem o roce 1996. I po revoluci ve školství určitá úroveň vztahů byla. Nyní administrativní zátěž omezuje čas, který mohou pedagogové věnovat své práci. Mám takový jednoduchý příklad, hektická doba bohužel přináší řadu žáků, kteří mají nějakou diagnózu. Pedagog musí zpracovat dotazník, uvede v něm, jaké metody používá pro zlepšení stavu dítěte, a odešle ho do poradny. Rodiče jdou do poradny s dítětem a do školy se vrátí zápis. Víte, co v tom zápisu bude? Doporučení metod, které pedagog napsal do dotazníku. To je úplně k ničemu, takto poradny pouze čerpají finance, ale nemají praktický přínos ke zlepšení pedagogické činnosti.

Chápu vaše výhrady k přebujelé administrativě. Nicméně na základě tohoto vyšetření školy dostanou finanční prostředky na pomůcky nebo asistenty pedagoga u dětí se speciálně vzdělávacími potřebami, které jim garantuje tzv. inkluzivní vyhláška. SPD je výrazným kritikem inkluze – znamená to, že byste tyto prostředky nejraději školám přestali poskytovat?

Naším cílem rozhodně není snížit výdaje na školství, podporujeme i novelu zákona o pedagogických pracovnících, která zvyšuje platy pedagogů na 130 procent průměrného příjmu. Inkluzi kritizujeme, protože je špatně nastavená, i finančně. Tak obrovský nárůst výdajů na inkluzi možná nebyl až tak úplně potřebný. Žádný z ředitelů a manažerů na jakékoliv úrovni ale nemůže odepsat nadřiznému, že finance nepotřebuje.

Jak by to tedy mělo fungovat?

Obecně by se prostředky, které jdou do škol, měly použít na pedagogické a pomocné pedagogické pracovníky, na třídnické příplatky nebo na koordinátory IT a podobně. Tak by byly daleko lépe využity než systémem, který byl zaveden s inkluzí.

Jak byste chtěli zohlednit vzdělávání dětí, které nyní mají nárok na nějaké podpůrné opatření?

Problém je měnící se skladba žáků, nůžky se obrovským způsobem rozevírají, nově diagnostikovaných žáků s nějakou potřebou inkluze bohužel přibývá, a inkluze se dokonce plíživě začíná dostávat i do školek, kde rodiče nechávají děti diagnostikovat a potom se na to odvolávají.

Posuzují je školní poradenská zařízení. Je jejich diagnostika nesprávná?

To nedokážu posoudit.

Není naopak dobře, že učitel nebo učitelka v mateřské škole diagnózu dítěte znají a mohou s ní pracovat ještě před nástupem do školy?

Myslím, že si nerozumíme. Já mluvím o vztahu školy a rodičů. Každý rodič chce mít dítě úspěšné, a když se dítěti nedaří, nejdřív za to může škola. Když se pak už neví, jak dál, tak se začne diagnostikovat, a v dnešní uspěchané době se obávám, že se nějaký náznak najde i u dítěte, které je naprosto v pořádku. To je pak využíváno ze strany rodičů. Například je tu povinná roční předškolní docházka. Když něco takového zavedete, sejde se vám spousta diagnóz nejen od poraden, ale i od lékařů, a ty budou zdůvodňovat, proč dítě nemůže do školky chodit. Správné fungování školy se nedá nařídit zákonem, musíme pro to vytvořit podmínky, aby pedagogové mohli zodpovědně pracovat a byli za to odměňováni na úrovni.

Spojujete tedy počet diagnostikovaných dětí se zavedením povinné předškolní docházky?

SPD odmítá plošnou povinnou mateřskou školu pro předškoláky, protože nemá žádný přínos. Děti z problematických menšin ji stejně absolvovat nebudou. Před lety se uskutečnil pilotních program nultých ročníků. Měl výborné výsledky, ale platil se z

evropských peněz a s ukončením jejich toku byl ukončen i projekt samotný. Přitom byl opravdu přínosný. Úspěšnost v absolvování 1. třídy se u menšin zvýšila. Když se objeví výzva z evropských peněz, peníze se vždy nějakým způsobem utratí, bohužel ne vždy smysluplně. A když potom úspěšné projekty nemají pokračování, je to špatně.

Za problematický jste označil počet diagnostikovaných dětí. S těmi by se ale školství muselo nějak vyrovnat tak jako tak.

Když se za každou cenu snažíme udržet v běžné škole děti, které v ní nedokážou dosáhnout úspěchu, je to trauma jak pro ty děti, tak pro jejich rodiče. Pokud má dítě nějaký hendikep a nemůže zažít pocit úspěchu, jde pak s tímto traumatem do praxe. Ve speciálních školách mohou být tyto děti úspěšné a je jim poskytována kvalitní pedagogická pomoc, snažit se je dostat za každou cenu do běžné školy je špatně.

Největší skupina žáků, kteří po roce 1989 ještě chodili do tehdejších zvláštních škol a nyní se vzdělávají ve školách hlavního proudu, jsou žáci s vývojovými poruchami učení a pak děti se zdravotními hendikepy. Ty by se tedy měly vrátit do dnešních speciálních škol?

Nevím, odkud berete tyto informace, možná žijeme každý v jiné zemi.

Ze statistik české školní inspekce. A pak také z analýzy profesora Štecha, který se zhruba po roce od vstupu inkluzivní vyhlášky v platnost zabýval jejími dopady, včetně přesunů žáků mezi speciálními školami a školami hlavního proudu. Došel k závěru, že k přesunům u těchto dětí došlo v jednotkách případů, ty děti zůstaly, kde byly.

Takže najednou máme mnohem více diagnostikovaných v různých úrovních a ve speciálních školách se nezměnil počet dětí? Snaha rodičů je opravdu zjevná a systém jim umožňuje udržet ty děti v normální škole.

Jak velký počet dětí, které jsou dnes ve školách hlavního proudu, by tedy patřil do speciálních škol? Stačí odhadem – je to v řádu jednotek, stovek, tisíců nebo desetitisíců?

To byste možná měla vědět spíš vy, pracujete pro organizaci, která se tomu věnuje.

Já si myslím, že systém je nastavený dobře. To vy říkáte, že by to mělo být jinak.

Ve třídě stačí mít jedno dítě, se kterými nelze pracovat, je agresivní a podobně. Takové dítě natolik rozbije výuku, že to způsobí nevratné škody i ostatním.

Jaký máte názor na projekty, které současné vedení ministerstva školství připravuje k vyrovnání dopadů dlouhého období distanční výuky?

Nejprve k lockdownu. Na takto dlouhou dobu zavřít školy bylo neuvěřitelně nešťastné řešení, v SPD nejsme vůbec přesvědčeni, že to tak mělo být. Jsou to nevratné změny a dohnat téměř roční výpadek školní docházky je v podstatě nemožné.

A co konkrétní opatření pro školní rok, který začíná 1. září?

Musí se uvolnit ruce pedagogům. Pedagogové v regionálním školství považují za silnou stránku školství, že mají svobodu ve způsobu práce, ve vedení výuky. Důležitý je také vztah mezi nimi a vedením školy, mělo by s nimi komunikovat, dát jim možnost podílet se na řízení školy. Já jsem dalek toho přirovnávat řízení státu k vedení firmy, ale tohle platí v každé lidské činnosti a platí to i o škole – potřebujete vždy odspodu vědět, co lidem vadí a chybí. Řada pedagogů vítá asistenty a asistentky, kteří v konečném důsledku mohou pomoci nejenom při práci s inkludovaným dítětem – tady jednoznačně podporujeme podpůrné pedagogické profese, jejich zavedení do systému a jejich systémové financování.

Jste tedy pro novelu zákona o pedagogických pracovnících, jak ji předložil současný ministr školství a která vytváří podmínky pro systémové uchopení několika podpůrných

pedagogických profesí nebo zafixování platů pedagogických pracovníků na 130 procentech průměrného výdělku?

Těch 130 procent jsme měli v programu už dříve a máme je tam i nyní. S tím se pojí i platy dalších specializací nebo odměny třídním učitelům. Tento návrh podporujeme, bohužel kvůli blokování ČSSD se ho nepodařilo prohlasovat.

Jste i pro otevření pedagogické profese vysokoškolákům bez pedagogického vzdělání?

V novele jsou pevně stanovená pravidla a jednoznačně je dána odpovědnost ředitele školy jako manažera. Jsme pro to, aby zkušené lidé, kteří mají třeba pár let do důchodu a už v praxi tu rychlost nezvládají, mohli své zkušenosti a znalosti předávat třeba na středních odborných školách.

Mluvil jste o tom, že učitelé potřebují svobodu při výuce, ale zároveň má SPD jako jeden z požadavků návrat k osnovám. Co očekáváte od revize rámcových vzdělávacích programů (RVP)?

Revize RVP je další mantra, kterou se zaklínáme, Očekáváme od ní obrovský posun a to je podle mě nereálné. Za SPD pro školy chceme jasně dané vzdělávací dokumenty, přesný a jasně stanovený obsah, který musí stanovit ministerstvo školství. Svoboda má být ve způsobu práce, ve vedení výuky, RVP hovoří o tom, co musí být odučeno a naučeno. Zda jsou požadavky na děti přemrštěné, to je otázka, ale škrtnout Ohmův zákon, protože mu děti nerozumějí, to mi přijde zvláštní. Škola je tu právě od toho, aby děti získaly základní znalosti. Takhle je budeme učit moderní technologie, ale ony vůbec nebudou rozumět tomu, jak fungují, že za jedničkou a nulou jsou nějaké volty a ampéry.

Kvůli škrtnání hodin a učiva si nestěžují jen fyzikáři, ale také učitelé dějepisu nebo hudební výuky.

Nevidím důvod, proč by se dějepis nebo fyzika nemohly učit za pomoci IT technologií, tím se znalosti IT bez problému dostanou dětem pod kůži. Když děti zůstaly doma na distanční výuce, byl jsem na chvíli přesvědčený, že to povědomí o IT zvýší. Platilo to ale jen do té doby, než jsem zjistil, že když dostanou domácí úkol přes mail, nejsou si schopné najít na internetu ani vyjmenovaná slova. Bezvadně zvládají hry, věci, o kterých se baví se svými vrstevníky, ale praktické využití IT se nezvýšilo. To se v hodinách IT nenaučí, mnohem více by pomohlo, kdyby se v dějepise nebo ve fyzice učily moderní technologie aplikovat.

Nová podoba informatiky počítá nejen s navýšením hodinové dotace pro IT a s rozvojem algoritmického myšlení nebo výukou základů robotiky. Počítá také s tím, že se například formátování dokumentu ve Wordu nebo práci s excelovou tabulkou žáci naučí způsobem, o kterém mluvíte, tedy v jiných předmětech.

Já nejsem přesvědčen, že každý musí rozumět robotice.

A musí každý rozumět Ohmovu zákonu?

Tady mluvíme o základech. Počítače se mění, za chvíli tu budeme mít kvantové počítače a v podstatě celý současný základ bude k ničemu stejně jako parní stroj. Rozpínavost plynů a vodivost vodičů bude pořád stejná.

Vraťme se ještě k vašemu požadavku učit podle osnov. Myslíte tím návrat ke stavu před rokem 2005, kdy byly zavedeny RVP?

Chceme jasně dané dokumenty, můžeme tomu říkat osnovy, které budou obsahově určovat, co má žák po absolvování školy umět. Ať se Ohmův zákon učí prakticky, třeba

rozžínáním žárovky, pedagogové umí vybrat způsob, jak to děti podle svého vědomí a svědomí co nejlépe naučit, ale v osnovách bude výuka Ohmova zákona.

Chcete v příštím volebním období prosadit konkrétní změny školské legislativy?

Chceme do školství získat kvalitní pedagogické pracovníky a k tomu je potřeba, aby byli dobře odměňováni. S tím souvisí zákon o pedagogických pracovnících, který už bohužel do voleb pravděpodobně neprojde, my ale i v dalším volebním období budeme trvat na 130 procentech průměrného platu pro pedagogické pracovníky. Chceme prosadit legislativu, která by zvyšovala ochranu pracovníků školy před násilím a agresí. Dříve to nemuselo být, ale doba to přináší, ochrana pedagogů a zaměstnanců školy bude potřeba.

Mohl byste upřesnit, jak si tuto ochranu představujete?

Měla by se posílit pravomoc vyučujících vůči žákům i rodičům. Jako společnost jsme udělali spoustu kroků směrem k liberalismu a demokracii, ale ne všichni chápou, že demokracie znamená také povinnosti. Když se podíváte na demokratický západ, do USA nebo do Velké Británie, při těžších prohřešcích vůči řádu školy mají k dispozici institut vyloučení žáka se všemi právními důsledky, včetně odebrání dávek na dítě.

Střední škola žáka vyloučit může, vy byste to rozšířili i na základní školy, tedy na povinnou školní docházku?

Nebránil bych se tomu, u dětí se posouvá schopnost vymýšlet a konat různé činnosti na nižší věkové úrovni, na střední škole už je pozdě. Velmi důležitou částí našeho programu je prosadit legislativní opatření, které by zabránilo v působení politických neziskovek na školách, to bychom v příštím volebním období rádi otevřeli.

Jak definujete politickou neziskovku?

Nezisková organizace, která provádí politickou činnost.

Kde vede hranice mezi „politickou“ a jinou neziskovkou? Nebo podle vás neziskové organizace do škol nepatří vůbec?

To je složitá záležitost, kterou by legislativní proces musel přesně nadefinovat.

Předpokládám, že když to chcete prosadit do legislativy, už to pro sebe definováno máte.

Pokud bych to měl připraveno, navrhl bych to v tomto volebním období. Pracujeme na tom a nechceme to do procesu pustit předčasně.

Pavel Jelínek (58)

Pavel Jelínek je od října 2017 poslanec Poslanecké sněmovny PČR a od roku 2016 zastupitel Olomouckého kraje za hnutí SPD, předtím v letech 2006 až 2014 zastupitel města Olomouc za ODS.